

Echt herstel vereist internationale handel

Zwarte donderdag, het startpunt van de Grote Depressie van de jaren dertig van de vorige eeuw, beleefde 29 oktober zijn tachtigjarige jubileum, en juist op deze dag maakte het Amerikaanse ministerie van Economische Zaken bekend dat de Amerikaanse economie, na vier kwartalen krimp, in het derde kwartaal van 2009 stevig was gegroeid.

Volgde op de crash op Wall Street in 1929 een langdurige depressie, door de Amerikaanse groeicijfers neemt de hoop toe dat deze keer op de scherpe val een even steil herstel kan volgen. Beleggers reageerden in elk geval verheugd.

De vraag is: is die hoop gerechtvaardigd? Het korte antwoord luidt: als die hoop er al is, dan niet op basis van het Amerikaanse groeicijfer, maar op basis van het voorzichtige herstel van de wereldhandel.

Ook donderdag (en niet toevallig) hield Peter van Bergeijk zijn oratie als hoogleerbaar internationale en macro-economie

Deze week was de 80ste verjaardag van Zwarte Donderdag

aan het International Institute for Social Studies in Den Haag, onderdeel van de Erasmus Universiteit. Hoogtepunt van de middag – naast de opening van de expositie *Antidotes from the Dismal Science* met werken van kunstenaars/economen onder wie de springlevende Jan Pen en de kersverse hoogleraar – was een (economische) grafiek.

Op zoek naar een antwoord op de vraag hoe lang de huidige crisis gaat duren, verzamelde Van Bergeijk handelsdata over achttien economische crises tussen 1980 en 2007. Hij vergelijkt de resultaten met de jaren dertig van de vorige eeuw. En met de huidige toestand. En dat alles in een cijferopstelling.

Crisis gaan altijd gepaard met het ineenzakken van de import van het getroffen land. In de achttien landen, van Zweden rond 1991 tot bijvoorbeeld Hongkong in de Azië-crisis rond 1997, bedroeg de gemiddelde krimp van de import zo'n 25 procent. Dit patroon – grofweg een

kwart eraf – komt overeen met de ervaringen uit de jaren dertig, en ook nu hebben de importen een dergelijke knauw gekregen.

Uit de analyses van het Centraal Planbureau (CPB) kennen we de belangrijkste oorzaak van het krimpen van de Nederlandse economie: we krimpen vooral omdat de handel stagneert (en we houden het hoofd boven water door de overheidsbestedingen en het laten oplopen van het financieringstekort). Herstel van de economie vereist herstel van de internationale handel.

De vervolgvraag van Van Bergeijk is natuurlijk: hoe lang duurde het voorheen voordat het herstel zich begon af te tekenen? Preciezer: hoeveel kwartalen verstrijken er tussen het moment dat de importen gaan krimpen tot het moment waarop ze weer groeien? Voor de groep van achttien landen die een crisis meemaakten sinds 1980 is het antwoord bemoedigend: na gemiddeld vijf kwartalen was het pad

omhoog teruggevonden, waarbij zelfs de grootste pechvogels na zeven kwartalen toch herstel zagen optreden. Deze bevindingen komen overeen met veel ramingen van (inter)nationale instituten die economisch herstel laten zien in 2010.

De nare vergelijking echter, is die met de jaren dertig. Destijds herstelde de importen zich niet na vijf kwartalen, maar pas na acht jaar.

Van Bergeijk stelt dat de wereldeconomie zich nu op een kruispunt bevindt: als de huidige crisis lijkt op die in de achttien crisislanden tussen 1980 en 2007, dan moeten de importen zich nu wel gaan herstellen. Gebeurt dat niet, 'dan zeilt de wereldeconomie onbekende wateren binnen'. Op voorhand zou je denken dat de huidige crisis, in haar mondiale alomtatendheid, meer zal lijken op de jaren dertig dan op de crises in afzonderlijke landen in een overigens lekker groeiende wereldeconomie.

De hamvraag: herstellen de importen

zich? Op basis van de meest recente handelsmonitor van het CPB, vorige week gepubliceerd, mag hierover enig voorzichtig optimisme bestaan. Het CPB schrijft: 'In de drie maanden tot en met augustus is de wereldhandel met 1,8 procent gestegen ten opzichte van de drie maanden daarvoor.' Er is, zoals dat heet, 'positief momentum'.

Van Bergeijk kijkt naar de importcijfers van de 35 lidstaten van de OESO, de club van rijke landen. In 28 landen kromp de import nog in het tweede kwartaal van 2009 en was de gemiddelde duur van de krimp inmiddels opgelopen tot 4,7 kwartalen – en de teller tikt door –, maar in zeven andere landen neemt de import alweer toe na, gemiddeld, slechts 3,4 kwartalen te zijn gekrompen.

De Vijf-Kwartalen-Importkrimp-regel van Van Bergeijk plaatst ons in de week van de herdenking van Zwarte Donderdag in een rare positie: het derde kwartaal is al voorbij, maar de data om te kijken of de

importkrimp in meer landen is omgeslagen in groei zijn nog niet voorhanden. En Van Bergeijk waagt zich niet aan een voor-spelling.

Omdat we nu nog eens ingewreven hebben gekregen dat duurzaam economisch herstel afhangt van herstel van internationale handel, kunnen we het feestelijk ontvangen Amerikaanse groeicijfer in perspectief plaatsen: de belangrijkste achterliggende oorzaken zijn een riante auto-sloopregeling (die inmiddels is afgeschaft), toegenomen overheidsbestedingen, en een herstel van voorraden bij ondernemingen. Kasplantjesherstel dus.

Beter dan niets, maar geen reden voor feest.

Frank Kalshoven (1965) is directeur van de Argumentenfabriek.

REAGEREN?
FRANK@ARGUMENTENFABIEK.NL